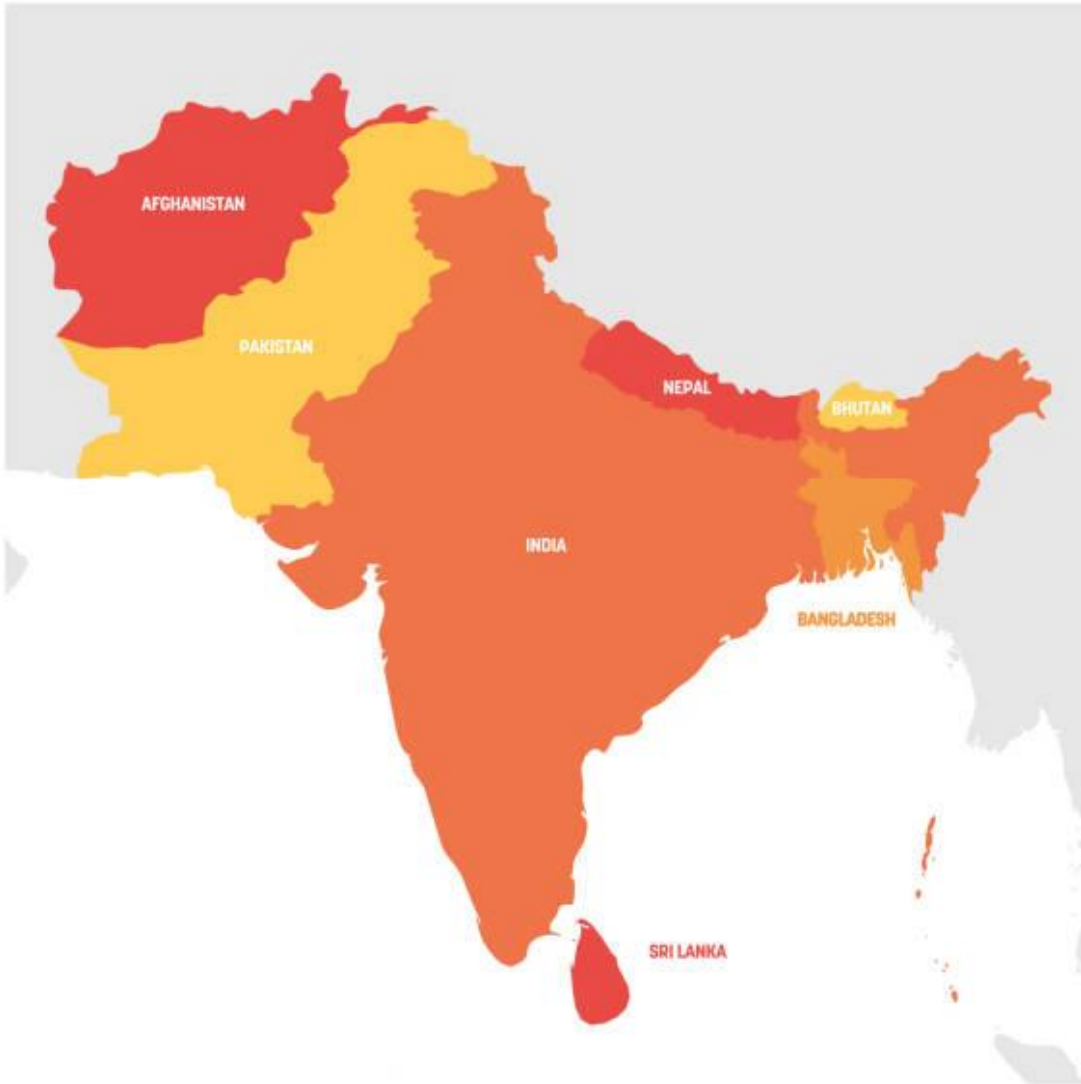

Жінки-державні лідерки

(Південна Азія, Латинська Америка, Африка)

Південна Азія: загальні умови політичної активності жінок

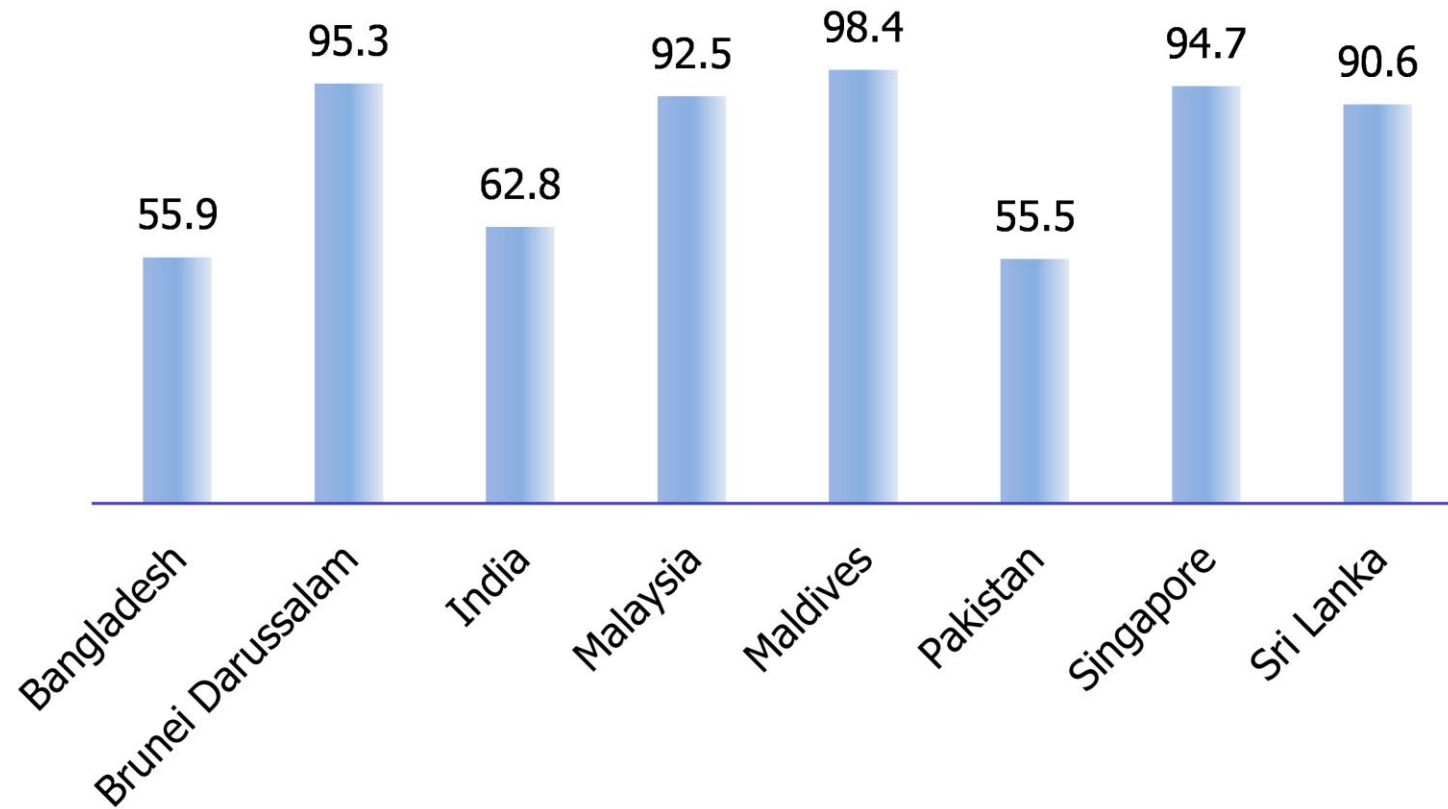
- Індія,
- Пакистан,
- Афганістан,
- Бангладеш,
- Непал,
- Бутан,
- Шрі-Ланка,
- Мальдіви

Соціально-економічні характеристики

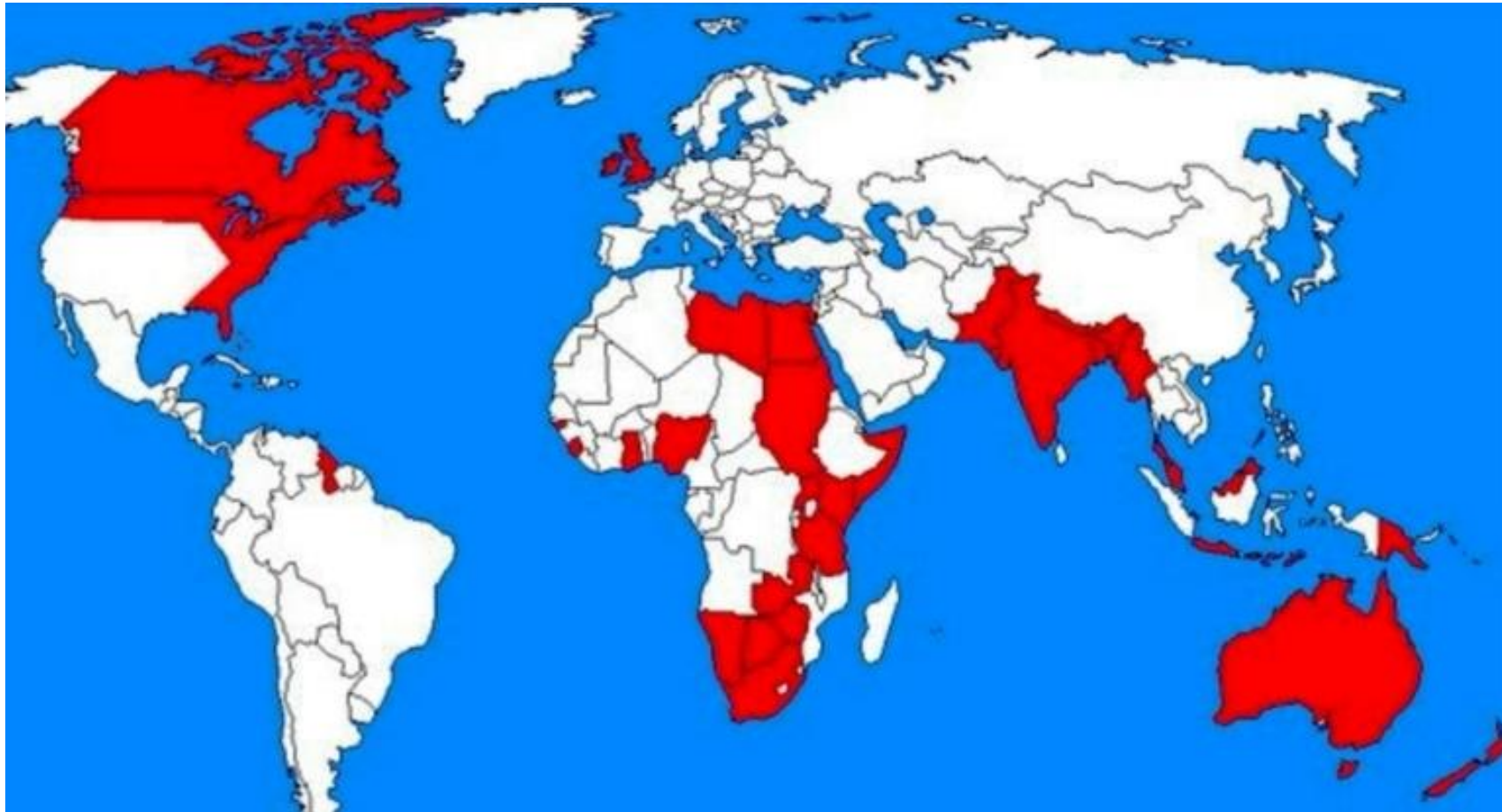
- Нерівномірний (але) переважно низький економічний розвиток

Країна	Населення (млн)	ВВП (номінал)	ВВП (ПКС)
 Афганістан	32	\$21,3 млрд	\$63,5 млрд
 Бангладеш	159	\$205,3 млрд	\$572,6 млрд
 Бутан	0.779	\$2,2 млрд	\$6,3 млрд
 Індія	1,276.2	\$2308 млрд	\$7996,6 млрд
 Мальдіви	0.38	\$3,0 млрд	\$5,2 млрд
 Непал	28.4	\$21,6 млрд	\$70,7 млрд
 Пакистан	190.4	\$250 млрд	\$928,0 млрд
 Шрі-Ланка	21.7	\$80,4 млрд	\$233,7 млрд

Нерівномірний (низький) рівень освіти

Країни - колишні колонії Великої Британії

Досить висока кількість жінок - державних лідерок

- 1960-2010 рр. : чотири з дев'яти країн мали загалом сім жінок-глав держав і урядів

Індія

Пакистан

Шрі-Ланка

Бангладеш

Патріархальний порядок соціальних відносин

- **Purdah** або **pardah**
- є релігійною та соціальною практикою жіночої замкнутості, поширеної серед деяких мусульманських громад в Афганістані, Пакистані, Бангладеш та Північній Індії.

Основний зміст: запобігання чоловікам бачити жінок.

Має дві форми: фізичну та соціальну.

Фізична сегрегація: вимога, щоб жінки покривали свої тіла.

Фізична сегрегація в межах будівлі досягається шляхом використання стін, штор.

Обмежується соціальна, економічна і політична активність жінок поза домом.

Традиції активності жінок

- У перші десятиліття 20 століття жінки залучаються до суспільно-просвітницької роботи та деякі навіть до політики
- Виборче право жінок - у зв'язку з незалежністю: у Пакистані в 1947 році та в Індії в 1950 році.
- У Пакистані сильна Всепакистанська жіноча організація була створена в 1949 році.
- Після 1970-х років, коли була хвиля демократизації з наголосом на людський розвиток, кількість жіночих організацій зросла, що зробило жіночий рух сильнішим.
- Відчутно політичне представництво жінок збільшується вже у XXI ст., коли починають «працювати» гендерні квоти (Індія)

Беназир Бхутто: пакистанська «мати нації»

Прем'єр-міністр Ісламської Республіки Пакистан у 1988–1990 і 1993–1996 роках, перша у новітній історії людства жінка-лідер мусульманської країни.

Зульфікар Алі Бхутто

Президент (1971—1973) і прем'єр-міністр (1973—1977) Пакистану

«Іслам —
наша віра,
демократія —
наша
державна,
соціалізм —
наша
економіка —
все це
влада
народу!»

Засновник
Пакистанської
народної партії

Беназир Бхутто: сходинки до вершини

- Виховувалась як послідовниця батька
- Освіта: *коледж у Кембриджі, штат Массачусетс*
- Більше двох років перебувала в одиночній камері ув'язнення
- Поступово стала лідером ПНП

На вершині влади

16 листопада 1988 на перших, більш ніж за десятиріччя, вільних парламентських виборах, ПНП отримала перемогу, і Бхутто зайняла посаду прем'єр-міністра.

Беназир Бхутто: гендерний аналіз «сходинок»

- Задля кар'єри вийшла заміж у 1987 р. (Асіф Алі Зардарі)
- Передвиборчу кампанію проводила через місяць після того, як народилася дитина.
- Будучи прем'єр-міністром, сприяла розвитку жіночих організацій та докладала зусиль для розширення можливостей жінок
- Сворено квоти на державній службі
- Створила Міністерство розвитку жінок!

1990- уряд у
відставку

Протиріччя успіху

- У 1993 на чергових виборах Бхутто отримує перемогу під гаслом боротьби з корупцією і бідністю.
- Уряд Беназир Бхутто загалом досяг певних успіхів — була проведена масштабна електрифікація сільських районів країни, підвищені витрати на освіту і охорону здоров'я,
- Її уряд підписав міжнародну Конвенцію з боротьби з жіночою дискримінацією
- Але корупція в роки правління Бхутто набула ще більшого розмаху.
- Брат Бхутто загинув при загадкових обставинах. Беназир виїздить за на довгий час за кордон, в 2007 р. повертається до країни, але невдовзі її було вбито.

Наслідки урядування:

«Крихке» посилення демократизації

Зростання активності жінок

Чандріка Бандаранаїке

президентка Шрі-Ланки в 1994–2005
роках, лідерка Партії свободи Шрі-Ланки

- Батько, Соломон Бандаранаїке, був засновником Партії свободи Шрі-Ланки (ПСШЛ) і прем'єр-міністром у 1956–1959.
- Мати, Сірімаво Бандаранаїке, була першою в світі жінкою прем'єр-міністром.
- 5 років вивчала політологію в Інституті політичних досліджень (Париж, Франція).
- Одружившись з Віджаєю Кумаратунга, заснувала з ним Народну партію Шрі-Ланки, а після його вбивства в 1988 р. тамільським терористом очолила її. У 1994 Народна партія здобула перемогу на парламентських виборах, і Кумаратунга стала прем'єркою.

Південна Азія: особливості жіночого лідерства

- Місце жінок у політиці пов'язане зі специфікою політичної культури Південної Азії. Існує «елітна модель» Сімейні зв'язки мають вирішальне значення для політичної Південної Азії
- Жінки часто вступають у політику, щоб продовжувати досягнення та репутацію своїх батьків, чоловіків чи братів

Чинники обмеженості успіхів

- Центральні політичні інститути Південної Азії – законодавча, виконавча та судова система – не була розроблена на місцях, а була передана колоніальною владою і лише частково змінилася після здобуття незалежності (виключення- Індія)
- Формальність діяльності контролюючих інститутів,
- Концентрація влади в руках нечисельних еліт
- Виразна стратифікація суспільства
- Сильний розвиток корупції
- Слабкість політичних партій як незалежних інститутів

Південна Азія: особливості жіночого лідерства

- Жінки претендували на політичну незаплямованість у кар'єрі
- Жінки-лідерки проводили, хоч і часто обмежену, політику гендерної рівності
- Розвиток соціальної сфери
- Обмежена модернізація управління

Латинська Америка: жінки-лідерки

- Латинська Америка — регіон Америки, де романські мови — тобто мови, що походять від латинської мови — офіційні або найважливіші мови спілкування.

Особливості політичного розвитку другої половини ХХ ст.

- <https://www.youtube.com/watch?v=WnaM7O5HT-s>

- У середині 50-х рр. у переважній більшості держав регіону панували військово-диктаторські режими.
- У 1960-70-х рр. політична нестабільність у регіоні у порівнянні з попереднім періодом у не зменшилася. СРСР, Китай і Куба всіляко намагалися здійснити «експорт революції» в країни Латинської Америки. Виявом нестабільності життя латиноамериканських країн були щораз нові військові перевороти: в Аргентині (1962, 1966), Бразилії (1964) та в інших країнах.
- У 80 – 90-х рр. як ланцюгова реакція розпочинається відновлення демократичних режимів (не без допомоги США). На 1994 р. у всіх країнах Латинської Америки (крім Куби, де лідер комуністів Ф. Кастро зміг забезпечити умови для збереження соціалістичного ладу завдяки своєму авторитету, частковим реформам та ефективній роботі служби безпеки) встановлюється демократичний лад (вперше за всю історію цього континенту)

Жінки-лідерки Латинської Америки: загальні риси

- 1970-1990: 6
- 1991-2011: 9
- 2011-2023: 5

До 2013 року жінки були на лідерських посадах в половині країн ЛА

- Жінки обирались на короткі терміни
- Давність демократичного управління не впливала на частоту виборів жінок (**Колумбія, Коста-Ріка та Венесуела**)
- На Латинську Америку впливала міжнародна політика щодо гендерної рівності

Перші жінки-президентки 1970-ті

**Марія Естела Мартіінес де Перон, (Ісабель)
президентка Аргентини у 1974—1976 роках і
перша жінка-президент у світі**

- Одружена з Хуаном Пероном, політиком
- 1973 - віце-президентка, коли Хуан Перон отримав посаду президента.
- Обіймала посаду президента Аргентини з 1 липня 1974 до 24 березня 1976 року.
- Усунута від посади внаслідок перевороту, який організував генерал Хорхе Рафаель Відела.

Лія Гейлер, в.о. президента Болівії

- Деякий час співпрацювала з троцькиською робочою партією
- Вступила в партію Націоналістичний робітничий рух
- 1979 голова Палати депутатів Болівії
- В результаті військового перевороту (Альберто Натуш) очолила державу як в.о. президента
- 1980-покинула країну

«Друга хвиля» 1990-ті

Віолетта Чаморро,
президентка
Нікарагуа

Джанет Джаган,
прем'єр-міністр та
президент Гаяни

Мірея Москосо,
президентка
Панами

2000-ні рр.

Крістіна Фернандес де Кіршнер, президентка Аргентини

Посилила покарання за сексуальні злочини, жорстко криміналізувала феміцид; жіночі музеї

Ділма Русеф, президентка Бразилії

Латинська Америка: особливості політичної діяльності жінок

- Вузьке вушко голки: більшість країн: президентська форма республіки.

З 1974 року, коли перша жінка, яка балотувалася в президенти після Другої світової війни (у Колумбії), до 2010 року загалом 62 жінки-кандидати в президенти намагалися пройти на вершину 47 виборів у 16 країнах Латинської Америки, і деякі балотувалися більше одного разу, але їм не вдалося.

- Чоловіче оточення: до 1990-х років участь жінок у офіційній політиці була випадковою, розпорошеною і обмеженою. У 2000-х: у багатьох партіях було більше 50 відсотків жінок їх членів, але в керівних органах, як правило, була лише невелика кількість

Латинська Америка: особливості політичної діяльності жінок

- **Квоти: До кінця 2010 року 11 країн мали квоти під час виборів**

У 1991 році Аргентина ухвалила закон про квоти для політикинь . Це перша країна Латинської Америки, яка вдалася до такого кроку. Велику роль у цьому рішенні зіграли феміністки. Зокрема, цьому сприяли V Національні збори жінок (1990), де феміністки уклали ноти і розіслали їх президентам усіх політичних партій та обом палатам парламенту із закликом затвердити закони про квоти. Цю ідею підтримали також Мультисекторальна жіноча група і Національна жіноча рада.

Пізніше закони про квоти для політикинь ухвалили і в інших державах Латинської Америки: Коста-Ріці, Мексиці, Бразилії, Болівії, Перу, Колумбії, Гаїті, Гондурасі, Панамі, Парагваї, Домініканській Республіці та Венесуелі.

В середньому в 2010 році в парламенті/нижній палаті було 20 відсотків жінок, 19 відсотків у сенаті та 23 відсотки в кабінеті міністрів

Просопографічний портрет лідерок

- Знову чоловіки: жінки підтримувалися своїми чоловіками, або політичними напарниками. Схід до влади часто пов'язаний з військовими переворотами
- Різна кваліфікація. Жінки-лідерки першої хвилі були менш кваліфіковані, ніж їх наступниці.
- *Вдови значною мірою мали найменшу освіту. Ізабель Перон залишила школу після шостого класу і в основному працювала в якості особистого секретаря свого чоловіка.*
- Тільки поодинокі були одружені. Решта були неодруженими, овдовілими або розлучені. У всіх, крім одного, були діти, але матерям було більше 50 років
- Мали обмежений досвід керівництва (особливо обрані до 2000-х рр.)
- Жодна з жінок-керівниць не назвала себе «феміністкою». Не всі лідерки були особливо стурбовані становищем жінок, і тим, хто був, могли перешкодити переважаючі мачо чи католицькі погляди особливо якщо вони згадували про репродуктивні права жінок.

Мачизм - вияв сексизму в щоденній культурі, який полягає у наголошенні чоловічого домінування над жінками та зверхньо-зневажливому ставленні до них.

- <https://genderindetail.org.ua/season-topic/feminism-in-detail/feminism-in-latin-america.html>

«Проблемна» Африка

- Друга половина ХХ ст. –початок ХХІ- лише 8 держав мали жінок-лідерок з 49 країн
- Дуже різні практики. Але дослідники відзначають, що в різних частинах континенту жінки відносно часто ставали особами, які приймали владу після збройних конфліктів

У Центральноафриканській Республіці панувала жорстока диктатура диктатор призначив жінку прем'єр-міністром, щоб посилити свою привабливість за кордоном у Міжнародний жіночий рік.

Рут Перрі – Ліберія, голова Державної Ради. Отримала завдання здійснити узгоджене припинення вогню.

За винятком Центральноафриканської Республіки та трьох охоплених війною

країн жодна жінка не посідала верхівку в авторитарних режимах

Особливості жіночого лідерства в Африці

- Через особливості роботи президентських систем навіть після демократизації, жінкам було надзвичайно важко "йти на вершину" .
- З 1990 по 2010 рік 45 різних жінок балотувалися в президенти в 48 різних виборах в 26 різних країнах. Частина - не один раз. Вони представляли різні партії або були незалежними. Переважна більшість отримала дуже мало голосів, часто менше 1 відсотка.
- *Жінки мали більший успіх як віце-президентки*
- У 2014 році за кількістю жінок Африка перевершила арабські країни, Азію та Тихоокеанський регіон Деякі країни досягали 30 відсотків і більше в вищих органах влади.